

[Damijan Likar](#)

Polpretekla zgodovina odpira vse bolj temne strani.

Kdaj bo Židan klonil in se v imenu gošarjev opravi il za zlo in nad slovenskim narodom?

(Video) Zgodovinar ddr. Ivan Rihtari o tem kako je Udba z živinskimi vagoni rešila vprašanje apaških Nemcev na Slovenskem...

Izgon nemške manjšine, slika je simboli na (vir: twitter)

V tokratni oddaji Sreda v sredo je bil sogovornik voditelja Borisa Cipota zgodovinar ddr. Ivan Rihtari . Zgodovinar po srcu in duši ima za seboj bogat opus – njegova bibliografija namre obsega 365 enot iz zgodovine 19. in 20. stoletja v slovenskem nacionalnem prostoru. Je predsednik zgodovinskega društva Radgona in član zgodovinskega društva za Štajersko in Koroško v Avstriji.

Polpretekla zgodovina je nekaj, s čimer se sicer ukvarja nekaj institucij in posameznikov, a kljub temu do danes še vedno nismo odstrli vsega tistega, kar bi nam lahko skozi dokumente ali druga dejstva pokazalo in povedalo toliko, da bi lahko bolje spoznali ključne dogodke, ki so se dogajali v polpreteklem času. Prav v proučevanju zgodovine pa je svoj življenjski slog našel **ddr. Ivan Rihtari** , ki je v oddaji spregovoril o svojih monografijah.

Prva knjiga z naslovom “Štajerc” in “Nemcem prijazni Slovenci” v prvi svetovni vojni se ukvarja z dogajanjem na širšem prostoru Štajerske, ko so svetovne velesile, zmagovalke 1. svetovne vojne, v Parizu določile meje novih držav, tudi kraljevine SHS. Druga monografija posega v našo novejšo zgodovino, in sicer govori o delovanju UDV, po domače Udbe, v okraju Gornja Radgona in v Radgonskem kotu v letih

1945-1950. Na tem območju je živel blizu 30 tisoč prebivalcev, Udba pa jih je za svoje špiclje nanovila vsaj 400. Obe monografiji temeljita na njegovih doktorskih disertacijah.

časopis Štajerc je preprostim slovensko govorečim ljudem vsiljeval naklonjenost do Avstrije
Že ko so se odvijala pogajanja za razmejitev, so še vedno trajali notranji boji o tem, ali del Štajerske priključiti novonastali Kraljevini SHS ali pa takratni Avstriji. Štajerc je pri tem kot slovenski časopis navijal za ostanek v Avstriji in je imel naklado 15 tisoč izvodov. *“Za tisti čas je imel kar visoko naklado 15 tisoč izvodov, pisan je bil v slovenskem jeziku, vendar je zagovarjal t. i. nedeljivo Štajersko, torej ni o Spodnji Štajerski oz. Untersteiermark. Poudarjal je pomen nemškega jezika tako za Nemce kot tudi za Slovence. Štajerc je ustanovil tudi Štajersko stranko, ki je dejansko nekaj pomenila lokalno, predvsem z znanim ptujskim županom, veleposestnikom **Ornikom**, medtem ko na deželnozborskih volitvah ni mogla konkurirati **Korošci** Slovenski ljudski stranki na izrazito slovenskem podeželju,”* je o vlogi časopisa Štajerc povedal Rihtari in dodal, da so takoj objavili tudi Majniško deklaracijo, ki pa so jo označili za podlost.

Pri vsem tem je skušal nagovarjati slovensko kmetičstvo, kar Rihtari primerja z današnjim zagovarjanjem globalizacije, slovenski jezik pa so opisovali kot premalo pomemben. Časopis je tako ves čas vztrajal, da bo Avstro-Ogrska preživela in bo novi cesar **Karl** njen propad uspel zaustaviti. Do 1. decembra 1918 so se zadeve obrnile in general **Maister** je svojo vojsko postavil na nacionalno mejo in 6. oktobra poslal vojske do Špilje do Radgone. Tudi Japonci so kot zmagovalci prve svetovne vojne povedali svoje. Glede tega je Rihtari dodal tudi zanimivost: *“Japonci so bili zelo navdušeni nad ljutomerskim vinom in je zagotavljal, kako bo zagovarjal interese tega dela Štajerske itd., seveda pa so bili najvplivnejši v primeru severne meje na Štajerskem Italijani.”*

Foto: Twitter

Že časopis Murska straža je pred vojno zagovarjal razselitev apaških Nemcev

Druga monografija je vezana na dogajanje na območju Radgonskega kota in Gornje Radgone med letoma 1945 in 1950, s posebnim poudarkom na UDV oziroma takratni upravi državne varnosti. Tudi ob koncu druge svetovne vojne je bila Apaška dolina še vedno nemška, Radgonski kot pa slovenski, ta konec pa do druge svetovne vojne ni poznal nobenih revolucionarnih nagnjenj, a nova oblast se je najprej lotila Nemcev.

“ asopis Murska straža je že leta 1920, ko je kraljevina dobila Apaško polje, nakazal na idejo, da bi nemško prebivalstvo razselili. Ni uporabil izraza ‘izselili’, ampak ‘razselili’, verjetno bi to pomenilo v okviru stare Jugoslavije, kjer je bila nemška manjšina precej močnejša, kot na primer v Vojvodini, Koroški Nemci ali pa na Sorškem polju. Na Apaškem polju pa bi potem naselili ali ruske begunce po oktobrski revoluciji ali pa prekmurske brezzemljaše. Zapisano je bilo, da bi potem rešili vprašanje agrarne reforme,” je pojasnil Rihtari in dodal, da do tega ni prišlo. Po koncu vojne pa se je na območju srečalo kar nekaj armad: umikajoča se nemška vojska, rdeča armada, bolgarska vojska in jugoslovanska vojska. “Tako je avstrijska Radgona oziroma prej omenjeni Radgonski kot ostal zaseden od bolgarske, sovjetske in jugoslovanske vojske in to je ostalo do julija leta 1945, ko so se te tri vojske morale umakniti in so to območje po dogovoru velesil zasedle britanske enote in tu formalno ostale do avstrijske državne pogodbe leta 1955,” je povedal o dogajanju po koncu druge svetovne vojne Rihtari.

Usoda, ki je po vojni doletela apaške Nemce, je bila grozljiva

Glede na avnojske sklepe pa je nato prišlo do tega, da naj se dokončno reši vprašanje apaških Nemcev. “Dokazano je, da je zadeve vodila Udbe, prva selitev apaških Nemcev pa je bila 3. in 4. julija 1945, ko so Nemce pripeljali do Radencev in jih v prostoru kina zbirali. Prvi dan in noč so jih nato odpeljali v taborišče Strnišče, današnje Kidričevo, kjer se je dogajalo vse mogoče, imamo tudi zapisane spomine preživelih. Od tam so jih v manjših skupinah izselili preko Šentilja ali pa, bi rekli, preko meje ‘vrgli’ Angležem na Koroško, ali pa na Štajersko, ali pa potem v skupini, znana je ekspedicija 700 Nemcev iz Jesenice, na Koroško v Področje, kjer je bilo angleško zbirno taborišče pri Beljaku,” je o usodi apaških Nemcev povedal Rihtari.

Dodal je, da so nekatere od tam spustili tudi domov, nazaj se je iz Avstrije vrnil tudi prejšnji apaški župan, ki je bil aretiran kar na polju, nato pa v Mariboru aretiran in ustreljen. Tudi za lastnikom ene izmed oljarn, ki se je vrnil na podoben način, se je izgubila vsaka sled. V zgodnjih dopoldanskih urah v nedeljo, 13. januarja 1946, je bilo s pomočjo vojske, granatnikov, Udbe in milice s tovornjaki v Radgono na železniško postajo prepeljanih okoli 2.200 apaških Nemcev. Tem so pobrali vse mogoče zadeve in jih nato strpali v živinske vagonce ter jih prek Ljutomera, Medžimurja in Madžarske prepeljali na Dunaj, kjer je nastal problem, kjer so kot ena štirih velesil bili tudi Sovjeti. Angleži so jih bili nekaj pripravljeni sprejeti, ostali pa so naivno mislili, da se lahko vrnejo, a Jugoslavija ni bila pripravljena sprejeti kompozicije. Tam je zaradi mraza, težkih razmer umrlo 76 ljudi!

J. Ž.